

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer 'Ezra

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 578 [1817/1818]

U

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9591

ע ז ר א ח ט

חטאת שנים עשר הכל עלה ליהוה : לו ויהנוי
אתדתי המלך לאחשדרפני המלך ופחות
עבר הנהר ונשאו אתהעם ואתבית האהים :
ט א וככלות אלה נגשו ארי השרים לאמר
לא נבדלו העם ישראל והכהנים והלויים
מעמי הארצות כתעבתיהם לפני עני החתי
הפרזי היבוסים העמני המצרי והאמרי :
כ כי נשאו מבנתיהם להם ורבניהם והתערבו
זרע הקודש בעמי הארצות ויד השרים והסגנים
היתה במעל הזה ראשונה : ג וכשמעי את
הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה
משער ראשי וזקני ואשבה משומם : ד ואי
יאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל
הגולה ואני ישב משומם עד למנחת הערב :
ה ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרעי

בגדי

ר ש י

ט (א) אלה דברים הללו אשר ספרו דמי המלך והשרים של ישראל :
לאמר . וכן אמרי לו : (ב) היתה במעל הזה ראשונה . שהם התחילו
למעול מעל להתחתן בגויי הארצו' : (ד) משומם . עלוב ושומם כמו
(יחזקאל ג') שנעת ימים משמים בחוכם : (ה) מתעניתי . שלא אכלתי אותו

יוס

מ כ ל ל י ו פ י

ט (ג) ואמרטה , ענינו עקירת השער . משומם , פועל מרובע עומד
ענין החמיהה . (ד) למנחת הערב , הלס"ד מורה על
העצם עצמו כמו מלת ארץ ויספיק הענין וולתה ונקראת תפלת המנחה
כן לפי שהיא בעת פלוח המנחה בערב והוא עת נטור השמש .
(ח) החנה

ת ר ג ו ם א ש כ נ ז י • ל ו

צוועלף ציגענבעקקע , אונד אויך דיוע ווארדן דעם עוויגן גאנץ גע.
אָפּפּערט . [לו] אויך איברגאַבן זיא דען קעניגליכן זאַמראָפּן אונד
לאַנדפּלעגערן , יענווייטו דעז שטראָמען , דיא פּערהאַלטונגן .
בעפּעהלע דעז קעניג , אונד דיוע בעשענקטן דאָז פּאַלק אונד דען
טעמפל .

ט [א] נאָך בעענדיגונג דיוער האַנדלונגען נאָהעמען זיך מיר דיא
הייפּטר [דער נאַמציאָן] , אונד שפּראַכן : זאָוואָהל דאָז
פּאַלק ישראל , אַלז דיא פּרויזטר אונד לעוויטן , הילטן זיך ווערד
פּאַן דען פּעלקרן דער לענדר , דעם כנעני , חתי , פּריני , יבוסי ,
עמני , מאבי , מצרי אונד אמרי , נאָך פּאַן דערען גריילטהאַטן
אַבעזאָנדערט ; [ב] פּילמעהר האַבן זיא אונד איהרע זעהנע פּאַן
איהרן טעכטרן געהייראַטהעט , אונד זאָ דען הייליגן זאַמן מיט דען
פּעלקרן דער לענדר פּערמישט ; פּירוזטן אונד פּאַרשטעהער וואָרען
דיא ערוזטן , וועלכע איהרע האַנד מיט דיוער טריילאָזיגקייט בע.
זודעלטן . [ג] דאָ איך דיועז הערטע צעררים איך מיין קלייד אונד
פּיינען מאַנטעל , רויפּטע מיר דיא האַאַרע אַם קאַפּף אונד
באַרטע אויז , אונד זעצטע מיך איינוואַם . [ד] עז האַטטען
זיך צוואַר אללע דיאיעניגען אום מיך פּערוואַמעלט , דיא ,
דער וואָרטע דעז גאַטטעז איוראַעלז אינגעדענק , וועגען דער
טריילאָזיגקייט דער איינוואַ פּערדריבענען בעקימערט וואָרען ,
איך אַכער בליעב איינוואַ ויצען ביז צור צייט דעז אַבענדאָפּפּערז .
[ה] אונד אַלז דאָז אַבענדאָפּפּער געבראַכט וואָרדע , שטאַנד
איך

ב י א ו ר

ט (א) כחועבותיהם , הכ"ף היא כ"ף הדמיון , והמ"ס כאלת מעמי
מושבת עמה , ואחרת עמה , ופירוש הפסוק , שלא ככלו
ישראל גם מעמי הארצות , גם מתועבותיהם . (ג) משומם . כד , כמו
שעריה שומין (איכה ט' ד') . (ד) הגולה , אשר שבו כנה מהגולה .
(ט) עכרים

ת ר ג ו ם א ש כ נ ז י י

איך אויף פֿאָן דעם אָרטע , וואָ איך פֿאַסטענד זאָס , מיט
 צערריסענעם קליידע אונד מאַנטעל , וואָרף מיך אויף מיינע קניע
 גידער , ברייטעמע מיינע הענדע צו דעם עוויגן מיינעם גאָט
 אויז , [ו] אונד בעטעמע : מיין גאָט ! איך בין בעשעמט
 בין מיט שאַנדע בערעקט , אונד וואָנע עז קוים מיין אנגעוויכט
 צו דיר עמפֿאַר צו העבען , דען ביו איבער דען קאָפֿף רייכט
 דאָו מאַאָס אונזערער זינדען אונז , אונזערע פֿערברעכען טהירמען
 זיך היממעל אָן . [ז] אין דער צייט אונזערער פֿעטער שאַן
 לעבטען אין גראָסר פֿערשולרונג וויר [דיא נאָטציאָהן] ,
 אונד לעבען נאָך דאָרין . דיזע זינדען זינדען : דיא אונז ,
 אונזרע קעניגע אונד פֿריסער דעם שווערטע , דער געפֿאַנגענשאַפֿט ,
 דער פֿלינדערונג אונד דער פֿעראַכטונג פֿרעמדער קעניגע פֿריים
 גאָבען , זאָ וויא עז הייטע נאָך איזט . [ה] יעצט , עז איזט
 קוים איינען אויגענבליק , איזט אונז ערבאַרמונג פֿאָן דעם עוויגען
 אונזערעם גאָט געוואָרדען , ער ווילל , דאָס אונזער רעזט זיך
 ערהאַלפע , אונד וויעדער אנויעדלע אָן זיינעם הייליגען אָרטע .
 מיטטן אין דער שקלאַווערייא האַט אונז גאָט אונז אויפֿז נייע
 בעלעכט וויר לייקן העלל אין דיא צוקונפֿט . [ט] וויר זינד
 צוואָר נאָך אונטערטהאָן , אָבער אין אונזערער אַכטגענגיגקייט האַט
 אונזער גאָט אונז ניכט פֿערלאָזען , ער לים אונז גונזט פֿינדן
 פֿאַר דען קעניגען פֿערויענז , דאָס וויר אויפֿז נייע בעלעכט , דען
 מעמפל אונזרע גאָטען עמפֿאַר אויז זיינן רואינען העבן , איהן
 ווירר הערשטעלן , אונד זאָ אונז זעלכזט איינע שוטצמויער

אין

ב י א ו ר

(ט) עבדים אנחנו , עדיין אין לישראל מלך מקרב אחיו , וכל האומה תחת
 ממלכת מלך אחר , וטעם עבדים נלצונות הקדש כמו מלת (אונטערטהאָנען
 בל"א) כמו (למעלה ד' י"א) עבדך אנה עבד נהרה , ודועו . גדר ,
 לבלתי

מ כ ל ל י ו פ י

(ח) חחנה, ענין חן . (ט) ולהעמיד , ולקים . (יא) ארץ נדה , ענין
 רחוק והוא האר . כגדרו , שם סמוך . (יב) והורשחם , ענין ירושה .
 (יג) חשכה

בגדי ומעילי ואכרעה על ברכי ואפרשה כפי
 אל יהוה אלהי : ו ואמרה אלהי בשתי
 ונבלמתי קהרים אלהי פני אליך כי עונתינו
 רבו למעלה ראש ואשמרתנו גדלה עד
 לשמים : ו מימי אבותינו אנחנו באשמו
 גדלה עד היום הזה ובעונתינו נתנו אנחנו
 מלכינו כהנינו ביד מלכי הארצות בחרב
 בשבי ובבזה ובבשרת פנים כהיום הזה :
 ח ועתה כמעט רגע היתה תחינה מאת
 יהוה אלהינו להשאיר לנו פריטה
 ולרתקנו יחד במקום קדשו להאיר
 עינינו אלהינו ולתתנו מחיה מעט בעבדתינו :
 ט כי עבדים אנחנו ובעבדתינו לא עזבנו
 אלהינו ויטעלינו חסד לפני מלכי פרס לתת
 לנו מחיה לרוזם את בית אלהינו ולהעמיד
 את דרבתינו וקתת לנו גדר ביהודה ובירושלם :

י ועתה

ר ש"י

יוס : (ז) נתנו כמו נתנו • דגש הט"ן תחת חסרון נ"ן אחר' כמו (ד"ה כ"י י"ד)
 כי עניך נשענו כמו נשענו (ראשית ל"ד) : ונתנו את זכותינו כמו ונתנו :
 כהיום הזה כמו שיראה היום הזה שכבר גלו עשרת השבטים ועדיין נשארו
 333 הרבה מן הגולים : (ח) ועתה כמעט רגע • לפי שעה : תחנה •
 כמו תחינה : גלת לנו יחד • לקבוע אותנו בארץ ישראל : יחד כמו
 (ישעיה כ"ג) ותקעתיו יחד במקום נאמן : מחיה מעט • חיים מועטים :
 (ט) כי עבדים אנחנו • לדיוש מלך פרס : לא עזבו • לא עזב אותנו :
 ויט • לשון מפעיל • כמו מטה עלינו חסדו : גדר • שהיו גודרין גדר

לשזור

ע ז ר א ט

י ועתה מה-נאמר אלהינו אחרי-זאת כי
עזבנו מצותיך : יא אשר צוית ביד עבדיך
הנביאים לאמר הארץ אשר אתם באים
לרשתה ארץ נדה היא בגדרת עמי הארצות
בתועבתיהם אשר מלאה מפה אל-פה
בטמאתם : יב ועתה בנותיכם אל-תתנו
לבניהם ובנותיהם אל-תשאו לבניכם ולא-
תדרשו שלמם ומזבתם עד-עולם למען תחזקו
ואכלתם את-טוב הארץ והורשתם לבניכם
עד עולם : יג ואחרי כל-הבא עלינו במעשינו
הרעים ובאשמתינו הגדלה י כי אתה אלהינו
חשכת למטה מעוננו ונתתה לנו פליטה
כזאת : יד הנשוב להפר מצותיך ולהתחיתן
בעמי התעבות האלה הלוא תאנף-בנו עד-

כלה

ר ש"י

לשזור מנחיו : (יא) כה . טמאה וגעולה : (יב) והורשת' . את הארץ
לבניכם עד עולם : (יג) ואחרי כל הבא עלינו . אחרי כל המעשה הרע
אשר הגי' עלינו במעשינו הרעי' : חשכת למטה מעונינו . מעונתינו עד למטה
שנפחה עונינו על כפרת גלותינו ויש לנו לפתרו בענין זה מנעת עזמה מלגבות
מוטו כל עונינו וגבי' מוטו למטה מן העונו' ולא פרע' מוטו ככל חטאתינו :
(יד) הנשוב

ל ק ט ש כ ח ה

ב (יג) ורש' פירוש חשכת למטה מעונינו מנעת עמוך מלגבות
מוטו כל עונינו וגבית מוטו למטה מן העונות . והראב"ע
פירש כאילו מנעת וחשכת מכתוב מקלת עונינו בספר הזכרון והנחתם
למטה

ת ר ג ו מ א ש כ נ ז י • ל ה

אין יהודה אונד ירושלים שאפפן . [י] וואו בלייכט אונז נון , אָ
 גאָטט ! נאָך אַללעם דיון צוואַגן איבריג , דאָ וויר דיינע געכאָטע
 אויפֿ'ז נייע פֿערלאַזון האָבן ? [יא] דורך דיינע דינר , דיא פראָ .
 פֿעמען , האַזט דוא בעפֿאַהלען , אונד אונז זאָגן לאַזן : דאָז
 לאַנד אין וועלכעו איהר ציהעט עו צו עראָבערן , איזט איין לאַנד
 דעו אַבשייעו , דיא פֿעלקער דער לענדער האָבען עו דורך
 איהרע גריילטהאַטען צום שייזאַלע געמאַכט , האָבען עו פֿאָן
 אַללען זייטען מיט איהרער אונרייניגקייט אַנגעפֿיללט , [יב] דאַרום
 געבט אייערע טעכטער איהרען זעהנען , אונד אייערען זעהנען איהרע
 טעכטער ניכט , אונד זוכעט ניא איהר גליק אונד וואָהל צו בע .
 פֿערדרערן , אויף דאָז איהר אייך בעפֿעזטיגעט אים לאַנדע , אייך
 נעהרעט פֿאָן זיינעם בעזטען , אונד עו אייערן נאכקאממען אויף עוויג
 פֿערערבעט . [יג] אונד נאָך אַללעם , וואָז אונז אונזערער בעזען
 טהאַטען אונד גראָסר פֿערשולדונג וועגען בעטראַפֿפען האַט , וואָדוא
 אונזער גאָטט ! אימער וועניגער שטראַפֿטעזט , אַלז אונזערע זינדן
 פֿערדיענטען , אונד ענדליך אונז גאַר איינע זאָלכע רעטטונג אַנ .
 געדייהען ליסעזט ; [יד] קאָננטען וויר אַבערמאַלז דיינע געכאַטע
 איברטרעטן , אונד אונז מיט דיון אבשייליכן פֿעלקערן פֿערשוועגערן !
 ווען נ ו ן דיין צאָרן ביז צור גענצליכען פֿערניכטונג אונז פֿריפֿט ,

ב י א ו ר א ו יך

לכלתי כהיה למרמס (הראב"ע) . (יד) הנשוב . ה' האת משמש
 לתמיהה הקיימת , כמו הנגלה כנליתי (שמואל א' ז' כ"ז) .
 י (ג) ארני

מ כ ל ל י ו פ י

(יג) השכת למטה מעוננו , פירוש מנעח מעוננו מלחחנו למטה
 ומלגמלנו בעוננו :

י (יד) החושב

ל ק ט ש כ ח ה

למטה לארץ כטעם והשליך צמולות ים כל חטאתם • ולדעתי פירושו
 כי אתה חלטינו חשכת ומונעת טובך ממנה למטה מעונינו כלומר שהיה
 דאזי כפי המשפט שתמנע יותר מטובך ממנו חבל אתה חלטינו
 חשכת

תרגום אשכנזי.

אויך דער קליינזמע רעזט ניכט איבעריג בלייבט : [טו] ביזט דוא גערעכט , עוויגער גאטט איזראַעלז ! דאָ וויר , דער הייטע גע , רעטטעטע רעזט , מיט שולדן בעלאַזטעט פֿאַר דיר ערשיינען , אונד זיכער ניכט אין דיינעם געריכטע בעשטעהען .

י [א] וועהרענר עורא בעטענר , זינדענבעקעננער אונד וויינענר פֿאַר דעם טעמפל דעו העררן לאַג , האַטטע זיך איינע אייסער , אַרדענטליכע מענגע פֿאַלקעז אויז ישראל אים איהן הער פֿערוואַממעלט , מעננער , ווייבער אונד קינדער , דען אויך דאַז פֿאַלק וויינטע העפֿטיג .
 [ב] דאָ פינג שכניה זאָהן יחיאל'ז , פֿאַן דען נאַכקאַממען דעו עילם , אַן , אונד שפראַך צו עורא : וויר האַבען צונאַר טריילאַז געגען אונזערן גאָטט געהאַנדעלט , האַבען פֿרעמטע פֿרויען פֿאַן דען פֿעלקערן דעו לאַנדעו געהייראַטעט , אַבער נאָך אויט האַפֿפֿונג פיר איזראַעל .
 [ג] לאַסט אונד יעצט מיט אונזערעם גאָטט איינען בונד ערריכטען , דיוע ווייבער אונד דיא פֿאַן איהנען געבאַרנען קינדער צו פֿערשטאַסען , נאָך דעם ראַטתע דעו עוויגען , אונד דער מעננער , וועלכע דיא געבאַטע אונזערעו גאָטטעו גענויא בעאַבאַכטען ; זאָ ווירד געהאַנדעלט נאָך דעם געועטצע . [ד] מאַכע דיך אויף , דען אויף דיר בערוהעט דיא אויזפֿיהרונג , וויר וואַללען דיר טרייליך ביישטעהען ; וויא ענטשלאַזען , אונד פֿאַללברינגע ! [ה] דאָ שטאַנד עורא אויף , בעשוואַר

ביאור

י (ג) ארני . לפי חזקוני שם זה הוא קודש , וכן דעת רש"י ז"ל , ועל פי זה תרגמו (ו) ויקם , תרגמו לפי הענין , כי כבר באמר בפסוק הקודש שקם עזרא

לקט שכה

קטת למוטה ומועונינו על כן אמר ונתתה לנו פליטה כזאת שלא היינו רחויים אליה :

- (א) הרגה זכס . כמו זכר וזכא על משקל ולחשוף ויז מונח :
 - (ב) יש יוקוס . יש תקוס : (ג) והנולד מהם . כמו מהן :
- (טו) ויבדלו

בְּלֹה לְאִין שְׂאֲרִית וּפְלִיטָה : טו יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל צְדִיק אַתָּה כִּי־נִשְׂאָרְנוּ פְּלִיטָה בְּהַיּוֹם
הַזֶּה הִנֵּנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמֹתֵינוּ כִּי אִין לְעִמּוּד
לְפָנֶיךָ עַל־זֹאת :

י א וּכְהֵת־פִּלֵּל עֲזָרָא וּכְהֵתוּדְתוֹ בְּכָה וּמֵת־נֶפֶל
לְפָנָי בַּיִת הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֲרִיז מִיִּשְׂרָאֵל
קָהָל רַב־מְאֹד אַנְשִׁים וְנָשִׁים וַיָּרְדִים כִּי־בָּנוּ
הָעַם הַרְבֵּה בְּכָה : ב וַיַּעַן שְׂכַנְיָה בֶן־יְחִיאֵל
מִבְּנֵי עוֹלָם וַיֹּאמֶר לְעֲזָרָא אֲנַחְנוּ מֵעַד־נֹנוּ
בְּאַרְהֵינוּ וְנִשְׁבַּב גַּשְׁמִים נִכְרִיזוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ
וְעַתָּה יִשְׁמְקוּהָ לְיִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת : ג וְעַתָּה
נִכְרַת־בְּרִית לְאַרְהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל־נָשִׁים וְהַנּוֹלָד
מֵהֶם בְּעֵצַת אֲדָנָי וְהַחֲרָדִים בְּמִצּוֹת אֲרַהֲנוּ
וּכְתוּרָה יַעֲשֶׂה : ד קוּם כִּי־עָרִיךְ הַדְּבָר
וְאַנְהֵנוּ עִמָּךְ הַזֶּקֶן וַעֲשֵׂה : ה וַיִּקָּם עֲזָרָא

וַיִּשְׁבַּע

עִילָם קָרִי

ר ש י

(י) הנשוב • אם נשוב : כלל חלקך בנו • תמויה המתקיימת : (טו) ט
אין כח מעשים טובים בנו לעמוד ולהתקיים לפניך על עבירה :
י (א) זכה • כמו זכי : (ב) ונשב • והושבנו : יש מקום • יש
תקום לישראל על כך שהם יכולים להוציא נשים הנכריות והטולד מה'
ולהוציא כל הבנים הנולדים מן הנשים הנכריות : (ג) צעצת ה' •
צעצנו וברצונו של הקב"ה : וירדו צמנות אלהינו • וירח שמים יוצאים :
וכתורה יעשה • העושה כי עשה הזו אשר יוציא אשבו ובניו הנכרים :
(ד) ואלהנו עמך • להיות מסכימים עמך : (ז) הול • כרוח :
(ח) לשלש